



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## **Nicolai Svsii E Societate Iesv Opvscvla Litteraria**

**Suys, Nicolas**

**Antverpiae, 1620**

IV. Vt stylus acui sensim, vtq[ue] hebescere vsu cœperit.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69342)

## CAPVT IV.

*Vt stylus acui sensim, utq̄ hebescere usu  
cœperit.*

**V**T hominum atque imperiorum, sic oratorum ortus & occasus iucundam ac non inciuilem commentationem in se continet. Nam & nasci & denasci vniuersa, & inter hæc pubescere, tum post maturam ætatem paulatim fenescere intuemur. Quæ licet Cicero in Bruto, & doctus, quisquis is fuit, auctor in dialogo plurimum meditatè accurateque persequantur; nulli tamen malè, si nostræ aliquantum industriæ eidem rei vel explicandæ, vel adornandæ collocemus. Fuit veterum Romanorum, (quos quidem ante Catonem veteres fuisse censeo) ab eorundem moribus non aliena aut dissentanea differendi ratio, frugi, sobria, seuera, impexa, squalida, quæque rus oleret & allium. Itaque vix vt in oratorum nomen sese ingerant, tum prioris sed melioris, tum nostræ ætatis homines patiuntur. *Nec habeo* (Ciceronis verba sunt) *quenquam antiquiorem, cuius quidem scripta proferenda putem, nisi quem Appij Caci oratio hæc ipsa de Pyrrho, & nonnullorum laudationes mortuorum fortè delectant. Et hercules hæc quidem exstant.* Erat ergo ea dicendi ratio domi nata, domi educta; vernacula quidem, sed agrestis &

*Cic. in  
Bruto.*

*Cicero.*

& siluestris. At verò, vbi non Africam modò sub iugum ire coëgerunt, sed Græciam penetrarunt, mitescere cœpit, & vrbaniorem vestem induere, & cultum mundiorem: sed comata adhuc prisco ritu ductos in anulum cincinnos refugiebat. Hac ætate Cato *ῥόπυς*, & sententiarum ac verborum, quæ vocantur schemata non verosimile est, quàm venustè primus vsurpauerit. Erantramen horridiora verba, & numerorum nulla venus. Vnctior quædam ac splendidior consuetudo loquendi C. Sulpitium Gallum litteris Græcis addictissimum exornauit. Tum illa Galbæ vis, qua arentem, & tenuem velut alueum perfringens, immensum dictionis flumen Romanæ aperuit eloquentiæ; dum à causis controuersisq; ad quæstionem vniuersam euagatur. Hinc M. Æmilius Lepidus, qui iisdem vixit temporibus, sed paulò minor natu, quàm Galba, efflorere cœpit. De quo Cicero: *Hoc in oratore Latino primùm mihi videtur & lenitas apparuisse illa Græcorum, & verborum comprehensio; etiam artifex, vt ita dicam, stylus.* Iamque armorum viribus subacta Græcia Romanorum sensim animos amœnissimarum artium ac scientiarum voluptate demulcebat: & in iis quas statuarum ornamentis spolianerāt doctissimorum virorum exedris, summum ornamentum erant Romanorum duces atque imperatores

Cic. in  
Bruto.

C

cum

cum philosophorum ac oratorum selectissimo cœtu confidentes, & de rebus ad remp. ad priuatam œconomiam, ad singulorum mores, ad benè viuendi dicendique facultatem spectantibus non ineptè differentes. Quâ re factum est, vt quos admirari tantum solebant, imitari conarentur. Quod cum in aliis, tum in Gracchis intueri est, & qui vel priores non multum, vel deinde posteriores fuerunt. Cicero lib. I. Tusculanarum: *At contra oratorem celeriter complexi sumus. nec eum primò eruditum, aptum tamen ad dicendum; post autem eruditum. Nam Galbam, Africanum, Lælium doctos fuisse memoria traditum est: studiosum autem eum, qui hos etate anteibat, Catonem; post verò Lepidum, Carbonem, Gracchos: deinde ita magnos nostram ad etatem, vt non multum aut nihil omnino Græcis cederemus. An non hæc dilucidè Cicero, & quod solet, politè ac limatè tam paucis verbis, de tot oratoribus, tot annorum spatio sibi inuicem succedentibus? Nec laudè tamen suâ & operæ pretio carere fas est Dialogi scriptorem: Sicut Catoni seni comparatus C. Gracchus plenior & vberior; sic Graccho politior & ornatior Crassus; sic utroque distinctior & vrbanius & altior Cicero: Cicerone mitior Coruinus, & dulcior, & in verbis magis elaboratus. Hucusque, sana utcunque & valens, in alijs aliisque magis minusque; sed sana tamen & valens oratio: Quæ, sicut corpus hominis,*

*Cic. l. 1.  
Tusc*

*In Dia-  
logo.*

tum

tum demum pulcra est, cum non eminent venæ,  
 nec ossa numerantur; sed bonus & temperatus san-  
 guis implet membra, & exurgit toris: ipsos quoque  
 nervos robur tegit, & decor commendat. Deinceps  
 autem publicos mores imitata dicendi luxu-  
 ries, & quod inde nascitur meliorum triste  
 fastidium. Quo factum est, ut in verbis, sen-  
 tentiis, & ipsa numerorum nimis tenerâ mo-  
 dulataque constructione, mirâ ac fœdâ lasci-  
 niret insolentiâ. De quibus antequam singil-  
 latim dicam, ex Philosopho fasciatim conge-  
 sta producam omnia. Cum assuevit animus fa-  
 stidire, quæ ex more sunt, & illi pro sordidis solita  
 sunt, etiam in oratione, quod nouum est querit: &  
 modò antiqua verba atque exsoleta reuocat, & pro-  
 fert; modo fingit, & ignota deflectit; modò id, quod  
 nuper increbuit, pro cultu habetur audax transla-  
 tio ac frequens. Sunt qui sensus præcidant, & hinc  
 gratiam sperent, si sententia pependit, & audienti  
 suspicionem sui fecerit: sunt, qui illos detineant &  
 porrigant: sunt, qui non vsque ad vitium accedant,  
 (necesse est enim hoc facere aliquid grande tenta-  
 ti) sed qui ipsum vitium ament. Succinctiùs hæc  
 Seneca quàm pro discincto illo suo sæculo.  
 Neque ego tamen hoc loco de singulis agam  
 luculentius: vnumquodque suo tempore ad  
 iudicium vocabitur. Illud iam mihi in men-  
 tem venit præcipue: Nullos magis in vitia  
 ire præcipientes, quàm quibus multum post vir-  
 tutis studium, arctam contentamque morum

Seneca  
 ep. 114.

disciplinam, pudoris tandem & verecundiæ habenas excutere concessum. Non in Græciâ, non Asiâ illâ licentiæ omnis & impudentiæ, improbitatis ac nequitiae solertissimâ quondam magistrâ tantum tam exiguo tempore incrementum cepit in moribus ac morum interprete eloquentiâ, derestabilis luxus, quantum Romæ in virtutum nuper omnium sacrario. Verùm hæc missa faciamus: & manum tandem tollamus de tabula. Illud solummodò concludere mihi liceat; eloquentiam, quæ præter maciem & luorem Romæ nihil in sui exordio ostentabat, mox inflatis & turgidis illis suis toris ac pulpis immane tumescentem morbo sensim ac tabe suâ pessum abiisse. Dum plerosque vulgatâ viâ pudet incedere, & hoc sibi sectandum iter tantum putant, quod nullis pressum vestigijs. Itaque vbi abierunt ab illâ simplici, minimè sollicitâ & elaboratâ viuendi ac dicendi disciplinâ, aliquanto tempore viri ingenio & iudicio præstantes, sed numero pauci, arte & ratione duce, non contemnendos in dicendo progressus fecerunt. Quos vbi de vulgo & turbâ plures, sed non æquè ad meliora nati inter alios eminere conspexerunt, vecordi quâdam & amenti æmulatione perciti, cùm illos antecedere vellent, & assequi tamen desperarent: alij quidem in mollibus velut pratis substiterunt, & luxuriam

xuriam suam sine pudore explicuere liberius: alij verò sanctiori, vt ipsis videbatur, supercilio eos despicientes, per salebras & rupes & cautes eluctari conati sunt, vt superiores haberentur. Vnde & illud quibusdam accidit, vt quemadmodum nonnulli communis vitæ ac consuetudinis peregrini prorsus & hospites gemmas non singulis tantùm articulis inserunt venustè, vel frontibus & auribus gestant; sed omni corporis parte stipant, & nimiùm se frugi arbitrantur, si pedibus eas solùm visendas exhibeant, nisi sub pedibus inter cœnum ac lutum diuitias suas prodigant. Ita & ipsi florida præ cæteris verba, illustres sententias, & nobilissima schemata, tantâ copiâ in vnum congerunt, vt alia aliorum vicissim splendori officiant; & in hac confusâ atque indigestâ congerie lectorem per omnia errantem nihil in singulis delectet. Aliquorum verò, nec paucorum diuersus est morbus. Hi quasi ciborum pertæsi meliorum ad fungos & carduos & glandes diuertunt, & nihil nisi putida, dura & obsoleta ructant verba omnis modi ac modestiæ negligentes. Tantum malum est, quod assequi nequis, ambitiosè concupiscere: quo perfrui placidè & tutò possis, non omnis expers laudis, fastidiosè contemnere: & potiùs in euripum deslectere, vel in metam impingere,

quàm vt in hoc cursu aliquis nobis prior esse videatur.

### C A P V T V.

*In vnoquoque pro ætatis conditione stylum pubescere, ac deinde senescere.*

**N**ON ipsam solummodò eloquentiam; sed vnumquemque eloquentiæ studiosum suos habere ætatis flexus, & rationi & naturæ consentaneum est, & nemini non experientiâ exploratum esse debet. Vnde prætextâ digni & bullâ sunt, qui in vespertino ætatis, si fas dicere, crepusculo, verborum ac sententiarum luminibus pueriliter scintillare desiderant. Perinde, quasi ad nutricum vbera decrepiti senes lallare ac pappare rursus occiperent; in quibus non pueritia iam quidem, sed puerilitas dominetur. Quod turpe & infame dedecus si quâ possum ratione ex Quintiliani & Tullij præsertim sententiâ abolere conabor: & quid vnamquamque ætatem deceat, quid de deceat explicare. Atque vt teneriores puerulos prætereamus (quibus satis est puram & ingenuam Latini sermonis verecundiam vel domi, vel in Grammaticorum scholis excoluisse) in iuuentute, velut in ætatis vere, amœnos lætosque flores requiro. Hæc enim generosæ fœcundæque orationis  
vbertas